

## **Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia**

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta  
Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvtatæ Dicvntvr, & Quæstiones  
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

**Thomas <von Aquin, Heiliger>**

**Venetiis, 1593**

Vtrum Deus cognoscat not entia, & quæ nec sunt, nec erunt, nec fuerunt.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](#)

## QVÆST. II DE SCIENTIA DEI, ART. VIII.

dispositionē, & singulare secundum quod tunc est, & nūc non est, habet diuersam dispositionē. ergo intellectus diuinus non cognoscit singulare nūc esse, & nūc non esse.

**¶ 2 Præt.** Inter potentias animæ illa q̄ æqualiter se habet ad rē presentē, & absentē, vt imaginatio, nō cognoscunt illæ potentia, que non sunt rēs absentiæ, sicut præsentium, sicut sensus, sed intellectus diuinus cōdē modo se habet ad res præsentē, & absentē ergo nō cognoscit res nūc esse, vel non esse, sed cognoscit earum naturam simpliciter.

**¶ 3 Præt.** Secundū Philo. in 6. Physi. cōpositio q̄ significatur cū dicitur aliquid esse, vel non esse, nō est in rebus, sed in intellectu nostro tantū: sed in intellectu diuino non potest esse aliqua cōpositio, ergo non cognoscit rem esse, vel non esse.

**¶ 4 Præt.** Ioan. 1. dicitur, Quod factum est in ipso vita erat, quod expponens August. dicit, quod rēs creatæ sunt in Deo sicut arca in mēte artificis: sed ars sex per similitudinem arcae, quā habet in mēte sua, non cognoscit arca sit, vel non sit, ergo nec Deus cognoscit singulare esse, vel non esse.

**¶ 5 Præt.** Quato aliqua cognitione est nobilior, tanto diuina est cognitioni similitudine: sed cognitione intellectus, comprehendentis definitiones rerū est nobilior, quā sensu cognitione: q̄a intellectus definiens ad interiora rēi progrereditur, sed sensus circa exteriora versatur. Cum igitur intellectus definiens non cognoscat an res sit, vel non sit, fed naturā rēi simpliciter, sensus autē cognoscat, vñ quod iste modus cognitionis sit Deo maxime attribuendus qua cognoscitur rēi natura simpliciter, sine hoc quod scaturit res esse, vel non esse. ergo nec Deus cognoscit singulare nūc esse, vel non esse.

**¶ 6 Præt.** Deus cognoscit rem vñquamq; per

idē rēi, quā est apud ipsum: sed illa idea æqualiter se habet ad rem, siue sit, siue non sit, alias per cā

futurā non cognoscerentur ab eo. ergo Deus nō

cognoscit an res, sit vel non sit.

**SED CONTRA,** quā aliqua cognitione est perfe-

tior, tanto plures cōditiones in re cognita cōpre-

hēdit: sed diuina cognitione est perfectissima. ergo

cognoscit rem secundum omnem cognitionem

eiūs, & ita cognoscit eam esse, vel non esse.

**¶ 2 Præt.** Ut ex p̄dictis patet, Deus habet propriā,

& distinctā cognitionē de rebus: sed non distin-

cte cognoscere res nisi distinguere rem, quā est,

ab ea quā non est, ergo scit rem esse, vel non esse.

**RESPON.** Dicendū, q̄ arcuæ vñuersalitatis

alicuius speciei, se hēt ad omnia p̄ se accidentia il-

lius speciei, ita se hēt essentia singularis ad omnia

accidentia propria illius singularis, cuiusmodi sūt

oīa accidentia in eo inuenta: quia per hoc q̄ in ip-

so induvidunt, cōficiuntur ei propria. intellectus

autē cognoscens essentia speciei per eam compre-

hēdit omnia p̄ se accidentia illius speciei: q̄a ī

Philosophum oīs demonstrationis, per quā acci-

dentia propria de subiecto concluduntur, princi-

pū est, qđ quid est. vnde & cognita propria esen-

tia alicuius singularis, cognoscuntur oīa accidentia

singularis illius, qđ intellectus noster non pōt:

q̄a de essentia singulari est materia signata a qua i-

ntellectus nō abstrahit: & ponere in eius definitio-

ne, si singularē definitionē hēret. sed intellectus

diuinus, q̄ est apprehensor materia, cōprehendit

non solū essentiam vñuersalem speciei, sed etiā

essentia singularē vñiūciūlq; induvidui, & ideo

cognoscit oīa accidentia, & cōmunita toti speciei

F & generi & propriā vñiūciūlq; singulare, inter quæ vnum est tempus, in quo inueniuntur vñiūciūlq; que singulare in rerum natura, secundum cūm determinationem dicitur nūc esse vel nō efficit ideo Deus cognoscit de vnoquoq; singulare, q̄ nūc est vel non est, & cognoscit omnia alia cūm tiabilia quæ formari possunt, vel de vñiūciūlq; vel de induviduis: sed tamē differenter se hēt cum hoc intellectus diuinus ab intellectu nostro: qui intellectus noster diuersas concepciones format: sed intellectus diuinus subiectum & accidentis, & ad cognitione substātia ad cognitionē accidentis, iterum ad hoc q̄ inherenter vñiūciūlq; gnoscat, componit alteram speciem cū altera, & vnit ea quodāmodo, & sic in scipio enunciabitur format: sed intellectus diuinus per vñiūciūlq; cōficiat suam cognoscit omnes substātias, & omnia accidentia, & iō nec discurrit de substātia in accidentis, neq; cōponit vñiūciūlq; cum altero: sed loci eius qđ in intellectu nostro est cōpositio speciei in intellectu diuino, est omnino da vñiūciūlq; & in hoc complexa incompleta cognoscit, sicut multa simpliciter, & vñiūciūlq; & materialia inmaterialia.

AD PRIMVM ergo dicēdū, q̄ intellectus diuinus vñiūciūlq; & idē cognoscit omnes dispositiones, quæ possunt variari in re, & ideo semper in dispositione manens ipse cognoscit omnes dispo-

titiones rerum qualitercumque varietatum.

AD SECUNDVM dicendum, q̄ similitudo cōficiat vñiūciūlq; & idē cognoscit omnes dispositiones, quæ possunt variari in re, & ideo semper in dis-

positione manens ipse cognoscit omnes dispo-

titiones rerum qualitercumque varietatum.

AD TERTIVM dicendū, q̄ loco cōficiantur est in intellectu nostro, est vñiūciūlq; in intellectu quo, cōpositio autē est: quædam impenetrabilis vñiūciūlq; & vñiūciūlq; dicitur: & sic pater q̄ Deus cō-

ponendo verius essentia cognoscit, quamq;

intellectus cōponens, & diuidens.

AD QUARTVM dicendū, q̄ arcuæ cōficiantur

artificis, nō est similitudo omnium, quæ possunt arcuæ conuenire, & ideo nō est simile degenerante artificis, & de cognitione diuina.

AD QUINTVM dicendū, q̄ cognitione definitionē, cognoscit enunciabilita in potentia, quæ per definitionem demonstratur; in intellectu diuino non differt esse in actu, & posse, indecū quo cognoscit essentias rerum, statim cōpre-

dit omnia accidentia quā consequuntur.

AD SEXTVM dicendum, q̄ illa idea que est in

intellectu diuino, pro rāto se habet simpliciter ad tem-

plū dispositione sit, siue est similitudo secun-

dum omnem eius dispositionem, & ideo cognoscit de re in quacumque dispositione.

## ARTICVLVS VIII.

Verum Deus non entia cognoscit.

**O** Crauo queritur, vñrū Deus cognoscit entia, & quā nec sunt, nec erunt, nec fuerint, videtur quod nō, quia sicut dicit Dion. in 5. cap. de Diuinis nominibus, cognitiones non insinuantur existentium; sed illud, quod nec est nec fuit, non est aliquo modo existens. ergo deus cognitio Dei esse non potest.

**¶ 2 Præt.** Oīs cognitione est per assimilationem co-

gnoscēt ad cognitiū; sed intellectus diuinus con-

C. 1. 1274  
potest assimilari ad non ens. ergo non potest cognoscere non ens.

¶ 3 Præt. Cognitio Dei, est de reb. p ideas: sed nō entis nō est idea. ergo Deus nō cognoscit nō ens.  
¶ 4 Præt. Quicquid Deus cognoscit, est in verbo eius: sed sicut dicit Anselmus i Monol. cius quod nec est, nec sicut, nec erit, non est aliquid verbum. ergo talia Deus non cognoscit.

¶ 5 Præt. Deus non cognoscit nisi verum: sed verum, & ens converuntur. ergo ea, quæ non sunt, Deus non cognoscit.

Sed contra, Roma. 4. vocat ea, quæ nō sunt, tamquam ea quæ sunt: sed non vocaret non entia nisi cognosceret. ergo cognoscit non entia.

RESPON. Dicendum, q̄ Deus haber cognitionē de rebus creatis per modū, quo artifex cognoscit artificia, q̄ est artificiorum cā: vnde in contraria habitudine habet se illa cognition ad res cognitas, & nostra cognition, nostra n. cognition, quia etiam rebus accepta naturaliter est posterior rebus: cognition, aut creatoris de creaturis & artificis de artificiis naturaliter p̄cedit res cognitas: remoto autem priori remouetur posterius: sed nō ecō uestis. & inde c̄st, q̄ scientia nostra de rebus naturalibus esse non pot, nisi res ipsa p̄existant, sed apud intellectū diuinū, vel artificis indifferenter est cognitione rei, siue sit, siue nō sit. Sed sc̄iendum, q̄ artifex de operabilis h̄et duplē cognitionem, s. speculatiuam, & practicam, speculatinam quidem siue Theorica cognitionē habet, cū r̄nēs operis cognoscit fine hoc q̄ ad operandū per intentionem applicet: sed tunc propriè habet practicā cognitionē quando extendit per intentionē r̄nēs operis ad operationis finem: & fīm hoc nēdīcina diuiditur in Theorica, & practicam, vt Aut. dicte quo patet, q̄ cognition artificis practica sequitur cognitionē eius speculatiuā, cū practica efficiatur per extēsionē speculatiuā ad opus: remoto autē posteriori remanet prius, patet igitur quod apud artificē pot est cognition aliecius artifici, quandoq; quidē quod facere disponit, quādōq; vero quod facere numquam disponit, vt cū configit aliquā formam artifici, vel artificij, quod facere non intendit: hoc autē artificiū, quod facere numquam disponit, non semper intuetur, vt in potentia sua existens, quia quandoq; excogitat tale artificium ad qd faciēdū vires ei non suppetunt: sed considerat ipsum in fine suo, prout s. videt, q̄ possit ad talem finem per tale artificium deuenire, quia fīm Phil. in 6. & 7. Eth. fines in operabilib⁹ sunt sicut principia in speculatiuis: vnde sicut conclusions cognoscitū in principiis, ita artificia in finibus. Patet ergo q̄ Deus potest cognitionem habere aliorum non entium: & horum quidē quorundam habet quasi practicam cognitionem, i. quae sunt, vel fuerunt, vel erunt, q̄ ex eius scientia fīm eius dispositionem prodeit: quorundam vero quæ nec sunt, nec sunt, nec erunt, quæ fīm numquam facere disponit, habet quidē speculatiua cognitionem: & quamvis possit dici, q̄ intuatur ea in sua potentia, quia nihil est, qd ipse non possit: tamen accommodatius dī, q̄ intuatur ea in sua bonitate, quae est finis oīum, q̄ ab eo sunt secundum sc̄iendum, q̄ intuatur multos alios modos esse communicationis propriae bonitatis, quādū sicut communicata rebus existentibus præteritis, præsentibus vel futuris: quia omnes res creare cū bonitate & quare non possunt quātūcumque de ea participare videantur.

A AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ illa quæ nec fuerunt, nec sunt, nec erunt, sunt aliquo mō existentia in potentia Dei, sicut in principio actiuo: vel in bonitate eius sicut in causa finali.

AD SECUNDVM dicendum, q̄ cognition q̄ accipit a rebus cognitis consistit in assimilatione passiva, per q̄ cognoscēs assimilatur rebus cognitis prius existentibus: sed cognition, quæ est causa rerum cognitū cōsistit in assimilatione actiuo per quam cognoscēs assimilat ibi cognitioni: & quia D̄ p̄t sibi assimilare illud qd nondū est sibi assimilatum: ideo potest etiam non entis cognitionē habere.

AD TERTIUM dicendum, q̄ si idea sit forma cognitionis practicas sicut magis est in cōmuni iū loquentiū, sic non est idea nisi corū, q̄ vel fuerunt, vel sunt, vel erunt: si autē sit forma etiā speculatiue cognitionis sic nihil prohibet ēt aliorum, quæ nō sunt, nec fuerunt, nec erunt, esse ideam.

AD QUARTVM dicendum, q̄ verbū nominat potētiā operatiū patris, per quam s. omnia operatur, & ideo ad ea tantum se extendit verbū ad quæ se extendit diuina operatio: vnde & in Psal. 32. dicitur, Dixit & facta sunt, quam u. n. verbum alia cognoscat, non tamen est aliorum verbum.

AD QUINTVM dicendum, quod illa quæ nec fuerunt, nec sunt, nec erunt, secundū hoc habent veritatem secundum quod habent esse, prout sciencie in suo principio actiuo vel finali sunt, & sic etiam cognoscuntur a Deo.

#### ARTICULUS IX.

Vtrum Deus infinita cognoscat.

NON queritur utrum Deus sciat infinita. Et videtur quod non, quia vt dicit Aug. 12. de Cuiatu Dei, Quicquid leuitur scientis comprehensione finitur: sed infinitum secundum q̄ infinitū finiri nō potest: ergo infinitum a Deo nescitur: sed dicendum, q̄ Deus scit infinita scientia simplicis notitiae, non autem scientia visionis.

¶ 2 Sed contra, omnis scientia perfecta comprehendit, & per consequens finit id quod scit: sed sicut scientia visionis in Deo est perfecta, ita scientia simplicis notitiae. ergo sicut scientia visionis non potest esse infinitorum, ita nec scientia simplicis notitiae.

¶ 3 Præt. Quicquid Deus cognoscit, p intellectū cognoscit: sed cognition intellectus visio dicitur. ergo quicquid Deus cognoscit, scit per scientiam visionis. ergo per scientiam visionis nescit infinita: ergo nullo modo scit infinita.

¶ 4 Præt. Omnia quæ sunt cognita a Deo rationes in Deo sunt, & sunt actu in eo. si ergo infinita sunt facta a Deo, infinita rationes erunt actu in ipso, quod videtur impossibile.

¶ 5 Præt. Quicquid Deus scit, perfecte cognoscit: sed nihil perfecte cognoscitur nisi cognitione cognoscens per trahit utique ad ultimam rei. ergo quicquid Deus cognoscit quodammodo pertinet illud: sed infinitum nullo modo potest trahiri, neque a finito neque ab infinito. ergo Deus infinita nullo modo cognoscit.

¶ 6 Præt. Quicquid intuetur aliqua suo intuitu finit illa: sed quicquid Deus cognoscit, intuetur. ergo quod est infinitum ab eo cognoscit non potest.

¶ 7 Præt. Si scientia Dei est infinita, ipsa etiam erit infinita: sed hoc esse non potest, cum omne infinitum sit imperfectum, vt probatur 3. Physic. C. 66. 10. 2.

¶ 8 Preter. Qd̄ repugnat definitioni infiniti, nullo mō pot infinito attribui: sed cognoscē repugnat defini-

art. 12.  
18 de Ciuit.  
Dei cap. 10.  
a medio te.